

Archeologisch vooronderzoek Roeselaarsestraat (Heule)

Colofon

Ruben Willaert bvba

Auteur: Wouter Van Goidsenhoven

Foto's en tekeningen: Ruben Willaert bvba

In opdracht van: Groep Huyzentruyt

D/2013/12.814/25

© Ruben Willaert bvba, Sijsele, 2013

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUD

Inhoud.....	3
1. Inleiding	5
1.1. Kader	5
1.2. Onderzoeksopzet en uitgangspunten	5
1.3. Ruimtelijke situering	5
1.3.1. Algemeen	5
1.3.2. Fysische geografie.....	6
1.4. Archeologische verwachting	7
2. Methode	9
3. Resultaten.....	10
4. Conclusies en aanbevelingen.....	23
4.1. Conclusies.....	23
4.2. Aanbevelingen.....	23

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied			
Provincie:	West-Vlaanderen		
Gemeente:	Heule (deelgemeente Kortrijk)		
Kadastrale gegevens:	Afdeling 8, Sectie A, 779B, 794B, 794C, 796H, 817, 818, 820B, 821, 824G, 826D, 827A, 835A		
Projectcode:	HEU-RS-2013		
Vindplaatsnaam:	Heule, Kortrijk, Roeselaarsestraat		
Coördinaten projectgebied:	NW: X=69121, Y=1-171740,2 NO: X= 69427 Y=2-171739,6 ZO: X=69121 Y=2-171515,7 ZW: X=69427 Y=2-171516,6		
Opp. Projectgebied:	3,2ha		
Opp. Onderzocht gebied:	3340,03m ²		
Opdrachtgever:	Groep Huyzentruyt		
Projectverantwoordelijke:	Janiek De Gryse Ruben Willaert bvba T: 050/36 28 20 E: info@rubenwillaert.be		
(vergunninghouder):			
Bevoegde overheid:	Agentschap Onroerend Erfgoed Koning Albert-I laan 1/2 8200 Brugge T: 050/24 81 50 E: jessica.vandevelde@rwo.vlaanderen.be Sam.dedecker@rwo.vlaanderen.be		
Nr. opgravingsvergunning:	2013/162		
Nr. vergunning metaaldetectie:	2013/162		
Uitvoering van het veldwerk:	04/09/2013 – 09/09/2013		
Beheer en plaats documentatie:	Onroerend Vlaanderen (Stadenstraat 39, Zarren)	Erfgoed-buitendienst	West-
Beheer en plaats van stalen en vondsten:	Onroerend Vlaanderen (Stadenstraat 39, Zarren)	Erfgoed-buitendienst	West-
Omschrijving van de onderzoeksopdracht			
Bijzondere voorwaarden:	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem 2013/162: Heule, Kortrijk, Roeselaarsestraat		
Archeologische verwachting:	Cfr. 1.4. Archeologische verwachting		
Wetenschappelijke vraagstelling:	Cfr. 1.2. Onderzoeksopzet en uitgangspunten		
Aanleiding tot het onderzoek:	Cfr. 1.1. Kader		
Eventuele randvoorwaarden:	nvt		
Eventuele raadpleging van specialisten			
Omschrijving van de inbreng van specialisten als hun advies werd ingewonnen bij substantiële staalname voor specialistisch onderzoek:	nvt		
Omschrijving van de inbreng van specialisten als zij betrokken worden bij de conservatie:	nvt		
Omschrijving van de algemene wetenschappelijke advisering door personen die buiten het project stonden:	nvt		

1. INLEIDING

1.1. KADER

Groep Huyzentruyt plant de aanleg van een verkaveling op de percelen gelegen aan de Roeselaarsestraat te Heule (gemeente Kortrijk). Aangezien deze bouwwerken een bedreiging vormen voor het mogelijk aanwezige ondergrondse erfgoed, werd door het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse overheid (OE) een archeologische prospectie aanbevolen. Deze archeologische prospectie met ingreep in de bodem werd gerealiseerd door middel van proefsleuven.

De archeologische inventarisatie en uitwerking van de onderzoeksresultaten zijn uitgevoerd door Janiek De Gryse (archeoloog en projectverantwoordelijke), Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) en Annelies De Roeck (Archeoloog en RTS-medewerker). Het kraanwerk werd uitgevoerd door Luc Alluyn.

1.2. ONDERZOEKSOPZET EN UITGANGSPUNTEN

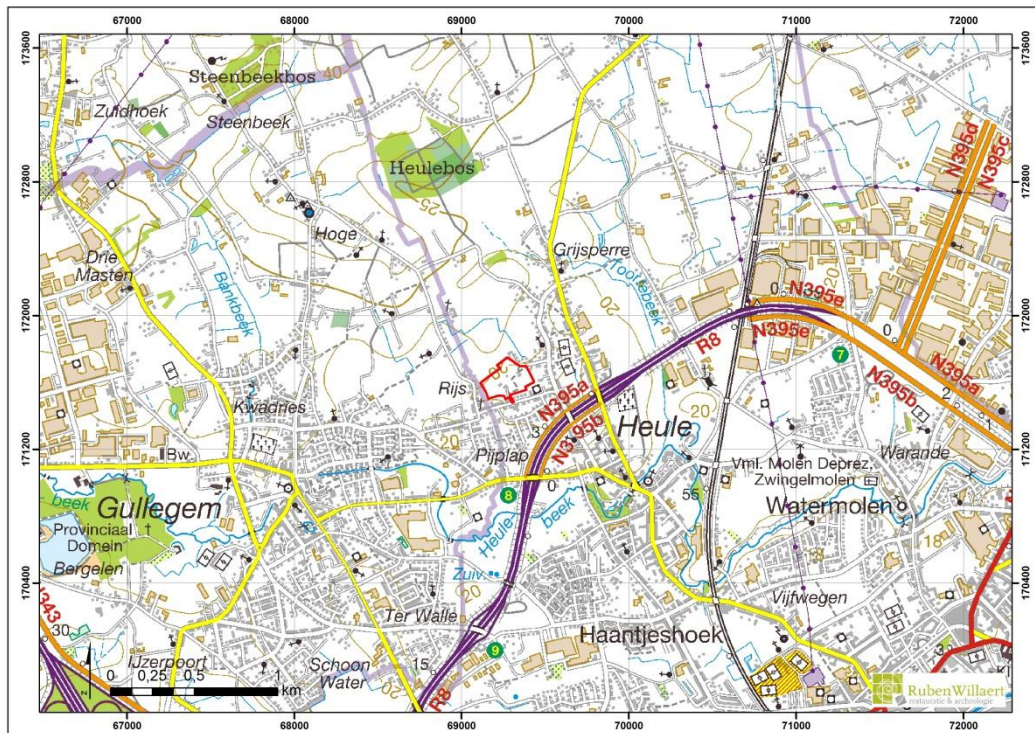
Doel van een archeologische terreininventarisatie is het maken van een archeologische evaluatie van de projectlocatie, m.a.w. inzicht krijgen in de verspreiding, de densiteit, de aard en de chronologische waarde van de eventuele archeologische sporen op het terrein.

Uitgangspunten voor het onderzoek vormden de bijzondere voorwaarden opgenomen in de vergunning voor uitvoering van een archeologische prospectie met ingreep in de bodem 2013/162.

1.3. RUIMTELIJKE SITUERING

1.3.1. ALGEMEEN

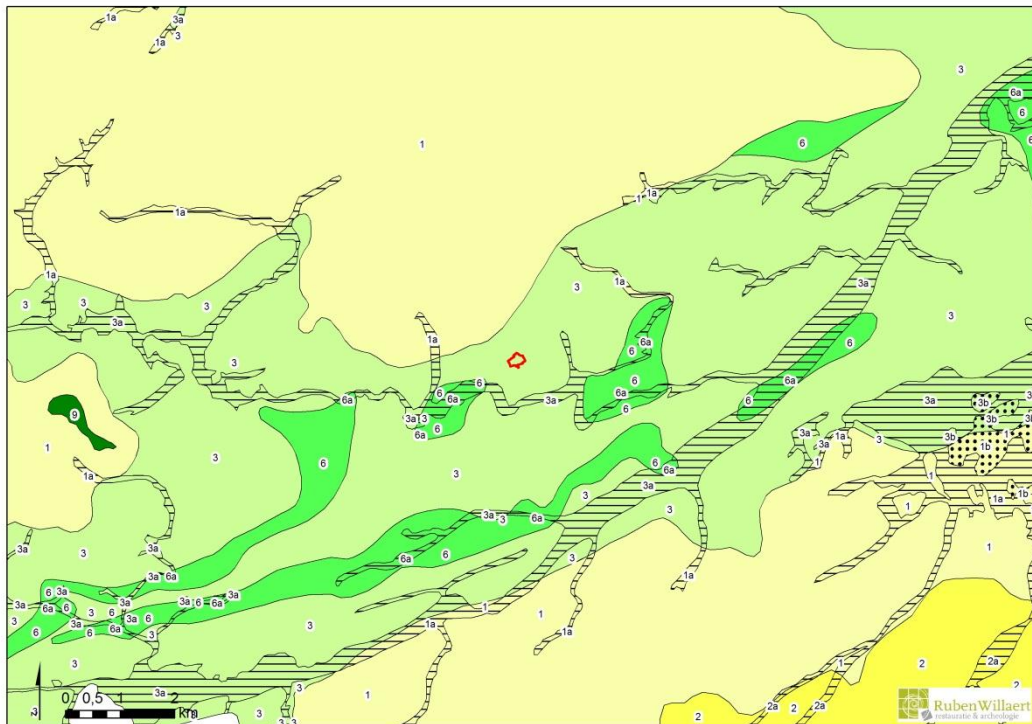
Heule, deelgemeente van Kortrijk, is gelegen in het zuidoosten van de provincie West-Vlaanderen. De projectlocatie bevindt zich ten noordwesten van het centrum van Kortrijk net buiten de ringweg rond Kortrijk (R8). Het terrein is begrensd door de Roeselaarsestraat in het zuiden, de Steenstraat in het oosten, de Torrestraat in het westen en de Vlasrootstraat in het noorden. Kadastraal is de projectlocatie gekend als percelen 779B, 794B, 794C, 796H, 817, 818, 820B, 821, 824G, 826D, 827A & 835A (Gemeente Kortrijk, deelgemeente Heule, Afdeling 8, Sectie A). De oppervlakte van het projectgebied bedraagt ongeveer 3,2ha. De projectlocatie was tot op heden in gebruik als weiland en akkerland. Door het plangebied loopt een kleine weg in asfalt (kerkwegel).

Figuur 1. Situering van het plangebied op topografische kaart

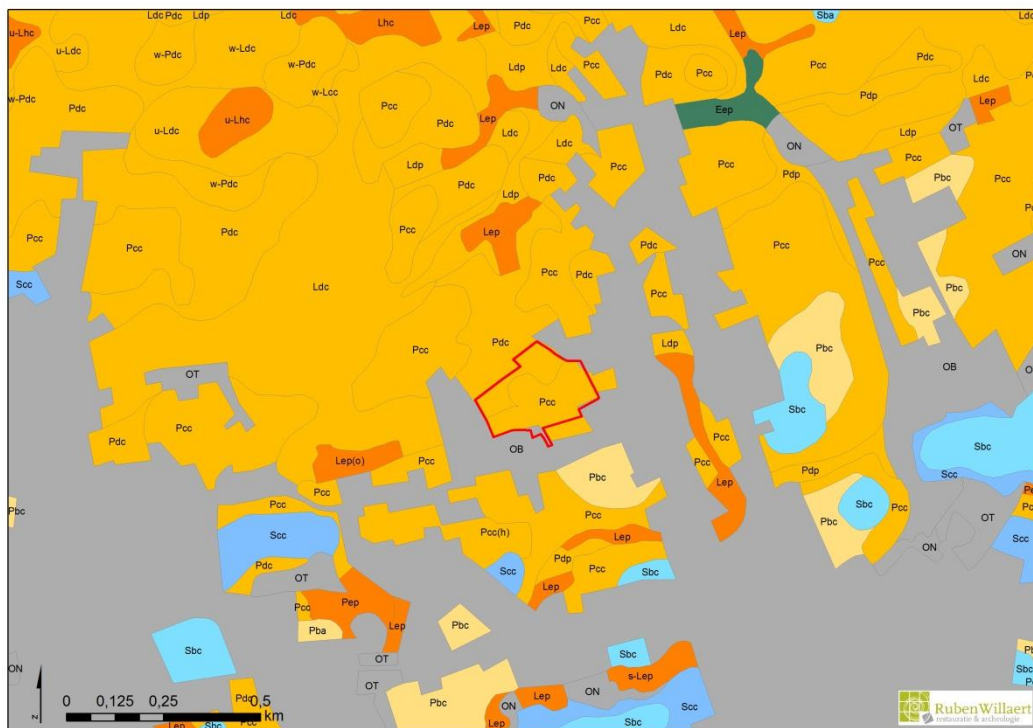
1.3.2. FYSISCH GEORGRAFIE

De quartairgeologische kaart schaal 1/20000 geeft ter hoogte van het projectgebied een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat Pleistoceen), mogelijk vroeg holoceen, zand tot zandleem in noord Vlaanderen (code ELPw en/of HQ) op fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (code FLPw).

Figuur 2. Situering van het plangebied op Quartairgeologische kaart schaal 1/20000

De bodemkaart van Vlaanderen toont in de zuidelijke helft van het projectgebied een bodemopbouw bestaand uit matig droge licht zandleemgronden met verbrokkelde textuur-B horizont (code Pcc). In het noorden van de planlocatie wordt een bodem aangegeven die bestaat uit matig natte licht zandleemgronden met verbrokkelde textuur-B horizont (code Pdc).

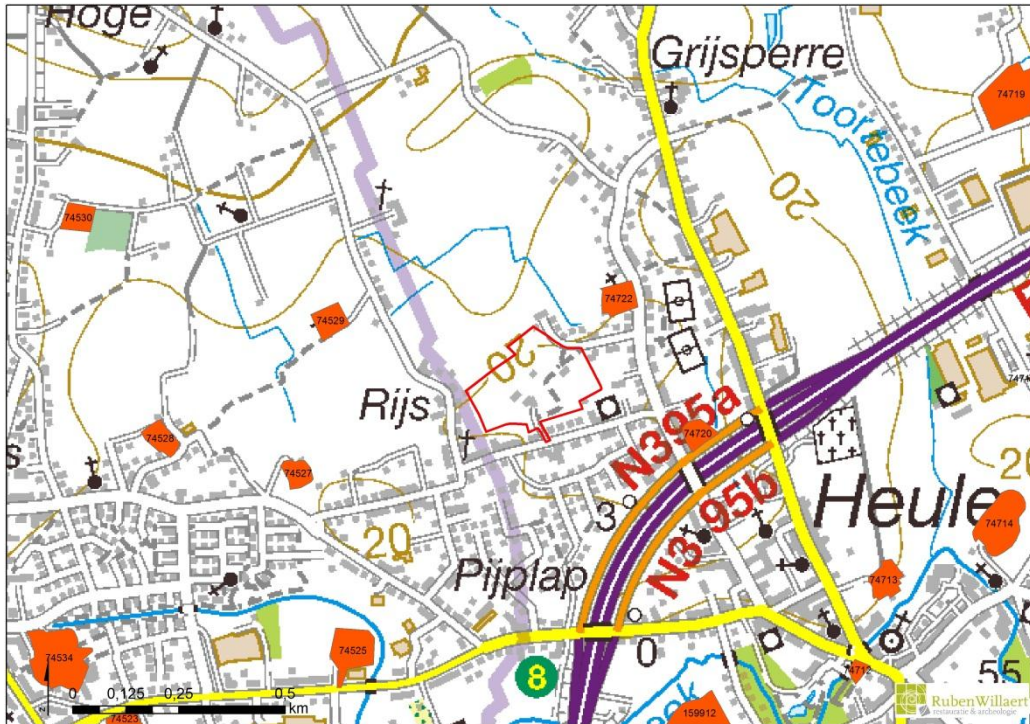
Figuur 3. Situering van het projectgebied op de bodemkaart van Vlaanderen schaal 1/20000¹

1.4. ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

De Centraal Archeologische Inventaris (CAI)² geeft geen gekende archeologische vindplaatsen op het projectgebied of in de directe omgeving ervan. In de ruimere omgeving zijn hoofdzakelijk vindplaatsen uit de late middeleeuwen gekend.

¹ <http://www.agiv.be/gis/diensten/geo-vlaanderen/?catid=78>

² Centraal Archeologische Inventaris: <http://cai.erfgoed.net>

Figuur 4. Situering van het projectgebied met nabijgelegen CAI locaties

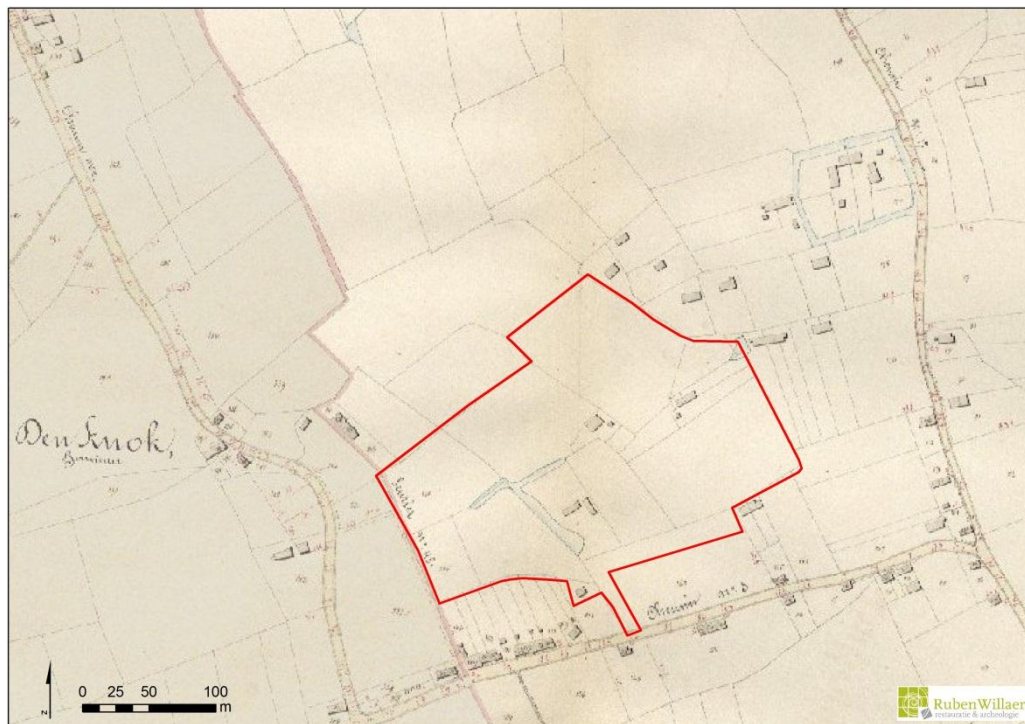
Op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (kaart van Ferraris) is te zien dat het projectgebied in gebruik is als landbouwgrond. Tegen de zuidwestelijke grens van het plangebied zijn twee kleine gebouwen op te merken. De mogelijkheid bestaat dat hier nog restanten van aangetroffen worden.

Figuur 5. Situering van het plangebied op de kaart van Ferraris (1771-1778)³

³ http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerrarisCarte_nl.html

De Atlas der Buurtwegen (1841) geeft op het projectgebied enkele gebouwen weer. Ook is een brede greppel of geul met T-vorm in de zuidwestelijke sector van de planlocatie te herkennen.

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de Atlas der buurtwegen⁴

2. METHODE

2.1. ALGEMEEN

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem is uitgevoerd conform de bijzondere voorwaarden opgenomen in de vergunning voor een archeologische inventarisatie 2013/162. Afwijkingen vormden onderwerp van overleg met de bevoegde OE erfgoedconsulent.

Het archeologisch potentieel van de planlocatie werd in kaart gebracht door middel van 32 proefsleuven. De proefsleuven en het kijkvenster hebben een gecombineerde oppervlakte van 3340,03m².

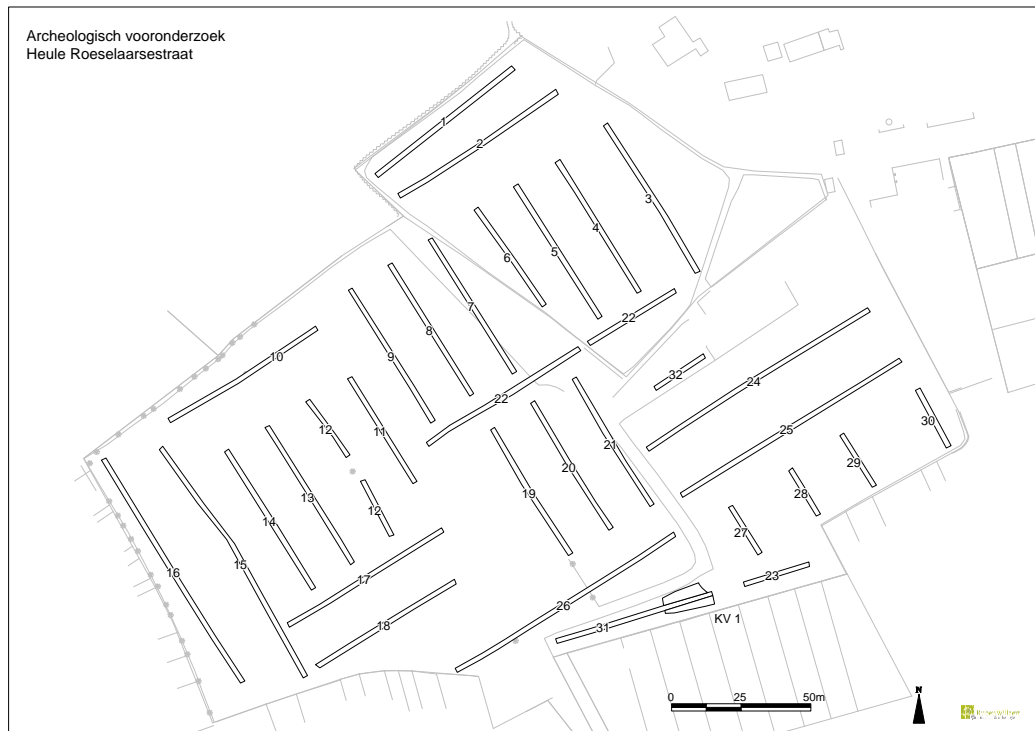
Conform de afspraken gemaakt met de bevoegde instantie op 06/09/2013 werd geopteerd om 1 proefsleuf (sleuf 23) niet aan te leggen daar het terrein ontoegankelijk was voor de kraan. Alsook werd door verschillende buurtbewoners aangegeven dat de zone in kwestie opgehoogd was met puin, afkomstig van de tijdens de Tweede Wereldoorlog vernielde kerk.

Teneinde deze vervallen sleuf te compenseren werd een bijkomstige proefsleuf aangelegd in de archeologisch interessante zone.

Daar slechts in 1 zone archeologisch relevante sporen werden herkend, werd 1 kijkvenster aangelegd. Dit bevond zich echter tussen het asfaltweggetje en de grens van het plangebied, hierdoor was de oppervlakte die opengelegd kon worden beperkt tot 97,3m².

Tevens moest een veiligheidsperimeter gehanteerd worden bij de bovengrondse stroomleidingen langs de kerkwegel.

⁴ <http://www.giswest.be/trage-wegen>

Figuur 7. Situering van de proefsleuven en het kijkvenster binnen het projectgebied

2.2. AANLEG EN DOCUMENTATIE VAN DE PROEFSLEUVEN

Het graafwerk werd uitgevoerd door een rupskraan met platte kraanbak. Tijdens de terreininventarisatie werd 1 werkvlak aangelegd, de diepte hiervan varieert in functie van de leesbaarheid van de archeologische sporen.

Tijdens het onderzoek is de bodemopbouw geregistreerd door middel van profielkolommen met maximale tussenafstand van 50m. Bij deze profielkolommen werd telkens ongeveer 1m schoongemaakt en geregistreerd. Ze hebben een diepte van gemiddeld 60cm in de moederbodem. De sporen kregen een tweeledig spoornummer waarbij het eerste nummer verwijst naar het sleufnummer en het tweede naar het spoornummer binnen de sleuf. Per sleuf werden de sporen oplopend genummerd. Vondsten werden handmatig ingezameld.

2.3. UITWERKING EN DATABASEER

Tijdens de basisuitwerking zijn de opgravingsdata geadministreerd en gedigitaliseerd, het vondstmateriaal geteld en verwerkt en is over het terreinwerk gerapporteerd. De vondsten zijn tijdens de basisverwerking bewaard in het depot van Ruben Willaert bvba. Alle archeologische vondsten en data die tijdens het onderzoek zijn ingezameld zijn eigendom van de grondbezitter. Conform de overeenkomst tussen Ruben Willaert bvba en Groep Huyzentruyt zullen de vondsten en het opgravingsarchief na afronding van het onderzoek ondergebracht worden in het Onroerend Erfgoed depot in Zarren.

3. RESULTATEN

3.1. BODEMKUNDIG

De bodemkundige bevindingen op de planlocatie zijn conform de bodemkaart. De ondergrond kent een relatief homogene opbouw. Deze bestaat uit een ploeglaag die gemiddeld 30cm dik is. Daaronder tekent zich een verweringshorizont af, dit is een gehomogeniseerde laag bruine zandleem met onscherpe ondergrens. De dikte van deze verbruiningslaag varieert langsheen het

projectgebied met een gemiddelde van 35cm. Onder deze verweringshorizont komt het moedermateriaal voor, dat bestaat uit een pakket van geelbruin gevlekte, zandige leem.

Figuur 8. Sleuf 9 profiel 1

Figuur 9. Sleuf 12 profiel 2

Figuur 10. Sleuf 20 profiel 1

Tegen de oostelijke en de noordelijke grens van het plangebied was de moederbodem iets bruiner en zandiger, vermoedelijk een gevolg van de wortelwerking van bomen langsheen de perceelsgrenzen.

Figuur 11. Sleuf 16 profiel 1

Op bepaalde plaatsen binnen het projectgebied was de bodem grondig verstoord. Deze verstoring is afkomstig van de recent afgebroken huizen op het projectgebied en recente perceelsgreppels.

Figuur 12. Recente verstoring waargenomen in het noordoostelijke uiteinde van sleuf 17

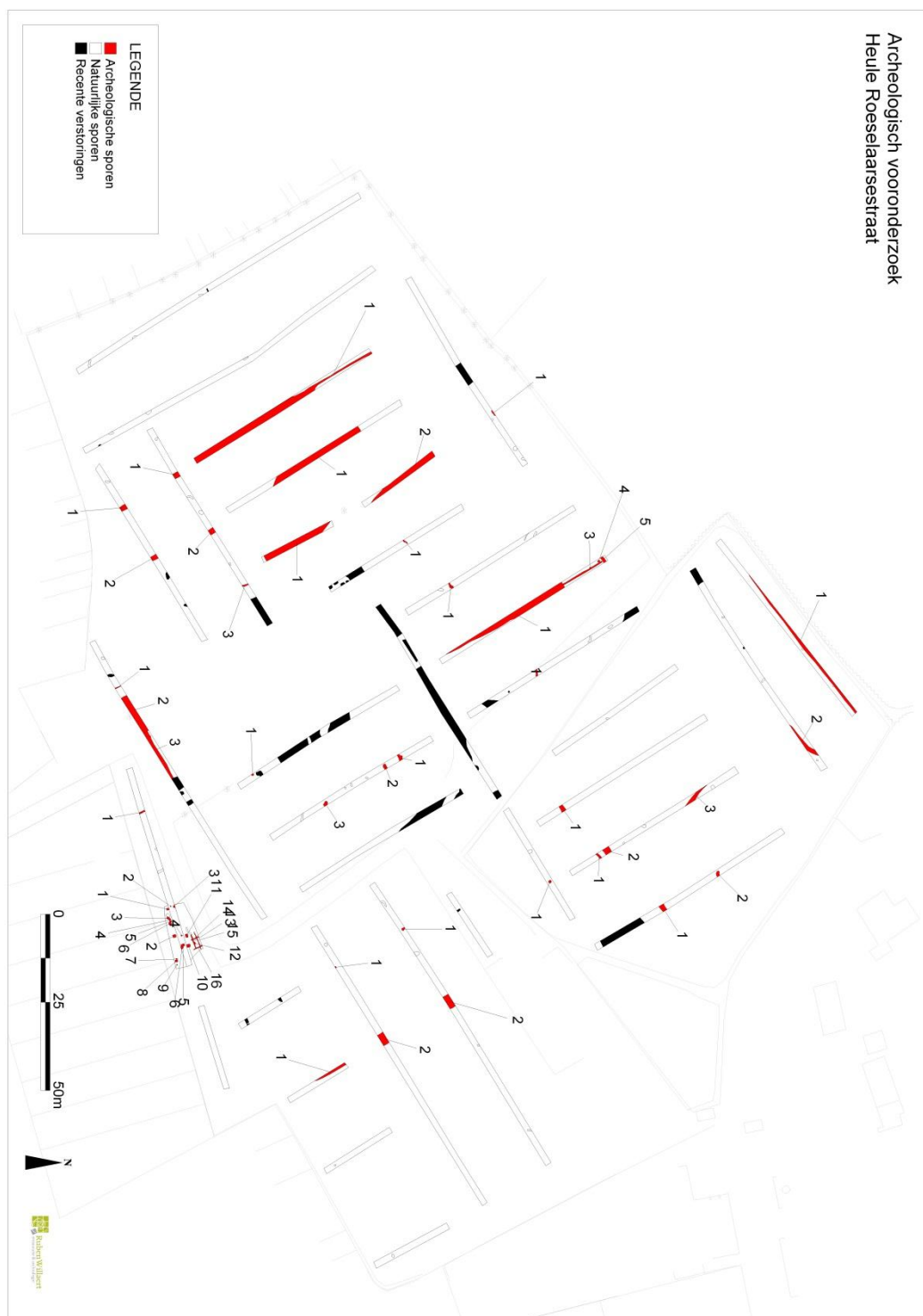

Figuur 13. Recente verstoring waargenomen in sleuf 11

3.2. ARCHEOLOGISCH

3.2.1. ALGEMEEN

Gedurende de terreininventarisatie werden archeologische relictten waargenomen uit verschillende periodes verspreid over het terrein. Vooreerst werd centraal tegen de zuidelijke perceelsgrens een concentratie sporen herkend te plaatsen in de ijertijd. Verdere waarnemingen betreffen sub-recente tot recente grachten en verstoringen door hedendaagse bebouwing.

Figuur 14. Algemeen sporenplan

3.2.2. SPORENCLUSTER SLEUF 31 EN KIJKVENSTER 1

Tijdens de terreininventarisatie werd 1 concentratie met archeologisch betekenisvolle sporen waargenomen. Deze zone situeert zich centraal tegen de zuidelijke grens van het projectgebied, tussen de kerkwegel en de zuidelijke bebouwing.

Bij het aanleggen van sleuf 31 werden 5 archeologische sporen (sporen 31-2, 31-3, 31-4, 31-5 en 31-6) herkend op een afstand van minder dan 10m van elkaar. Vier van deze sporen tekenden

zich af als ronde of afgerond vierkante vlekken met grijsbruine vulling. Deze werden waargenomen op een diepte van ongeveer 60cm onder het huidige maaiveld.

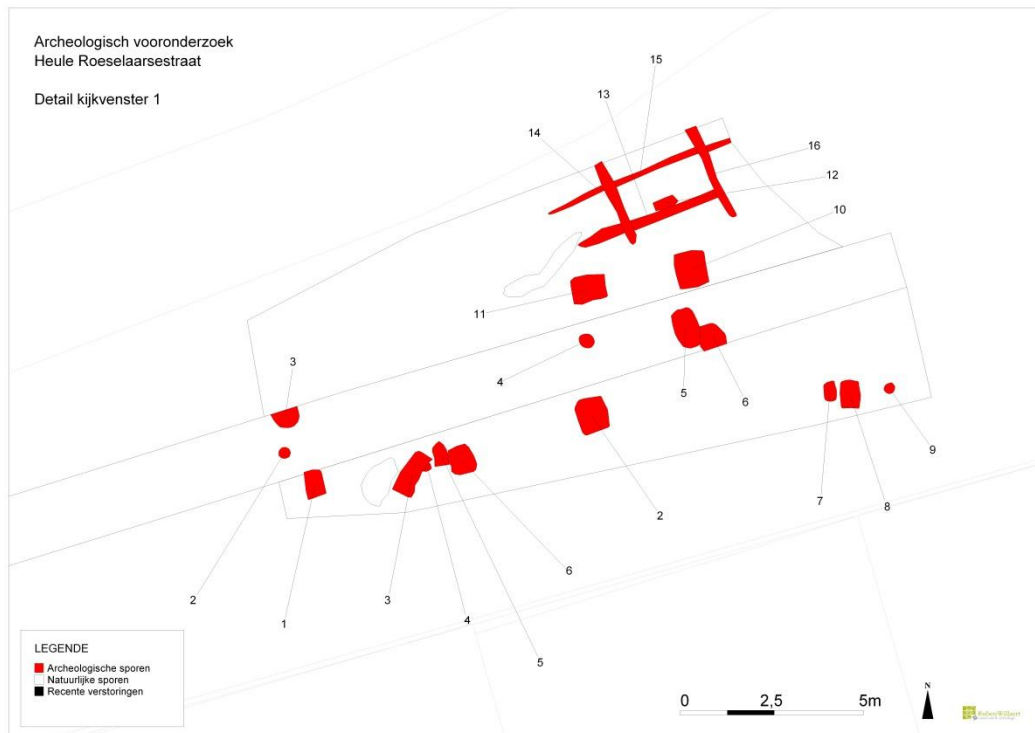
Figuur 15. Vlakopname van sporen 31-2 en 31-3

Spoor 31-5 onderscheidde zich van de grijsbruine sporen door een homogeen bruine vulling, tevens werd spoor 31-6 oversneden door spoor 31-5.

Figuur 16. Vlakopname van sporen 31-5 en 31-6

Teneinde de ruimtelijke spreiding van deze sporen te evalueren werd rondom de sporencluster in sleuf 31 een kijkvenster aangelegd. In dit kijkvenster werden 16 bijkomende sporen herkend.

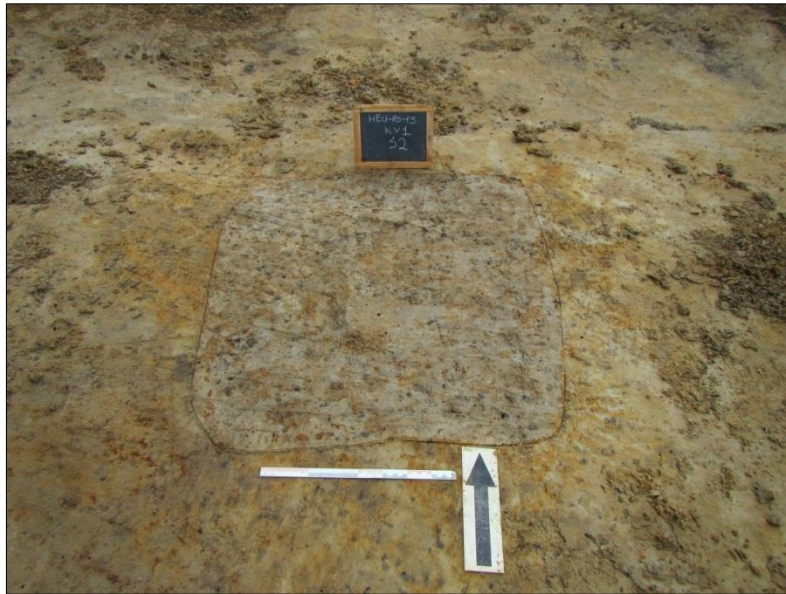
Figuur 17. Detail van de sporencluster in sleuf 31 en het kijkvenster

In dit kijkvenster werden 16 sporen waargenomen. 11 van deze sporen werden gekenmerkt door hun grijsbruine vulling en ronde tot afgerond vierkante vorm (sporen KV1-1, KV1-2, KV1-3, KV1-4, KV1-5, KV1-6, KV1-7, KV1-9, KV1-10, KV1-11 en KV1-12). Naast de 11 bijkomende grijsbruine sporen werden 4 greppelsegmenten (sporen KV1-13, KV1-14, KV1-15 en KV1-16) waargenomen. Deze greppelsegmenten onderscheidden zich door een homogene bruine vulling, identiek aan de vulling van spoor 31-5. In het kijkvenster werd tevens één houtskoolconcentratie waargenomen (spoor KV1-8). Uit deze sporen kon geen structuur gedistilleerd worden.

Daar deze sporen de enige relevante neerslag vormen van menselijke activiteit in het verleden op het projectgebied werd besloten om in het verlengde van sleuf 31 een nieuwe sleuf (sleuf 23) aan te leggen, om zo de ruimtelijke spreiding van de aangetroffen sporen verder te kunnen evalueren. In deze proefsleuf werden echter geen bijkomende sporen gelokaliseerd.

De sporencluster kent geen vervolg naar het noorden, oosten of westen toe. Deze vaststelling laat vermoeden dat eventuele nederzettingsstructuren meer naar het zuiden te situeren zijn en de aangetroffen sporen hier de periferie van vormen.

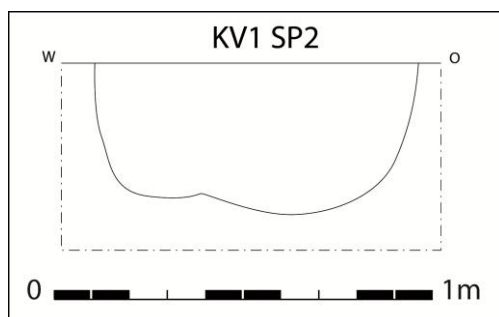
Om een beter inzicht te krijgen in de aard van deze sporen en de mate van bewaring werd een selectie sporen gecoupeerd (spoor KV1-2 & KV1-11). De evaluerende coupes op spoor 2 en 11 in het kijkvenster wezen uit dat de afgerond vierkante, grijsbruine sporen zware paalkuilen waren. Deze waren nog 40cm tot 50cm diep onder het opgravingsniveau bewaard (d.i. 100 tot 110cm onder het huidige maaiveld).

Figuur 18. Vlakopname van spoor KV1-2

Figuur 19. Coupe op spoor KV1-2

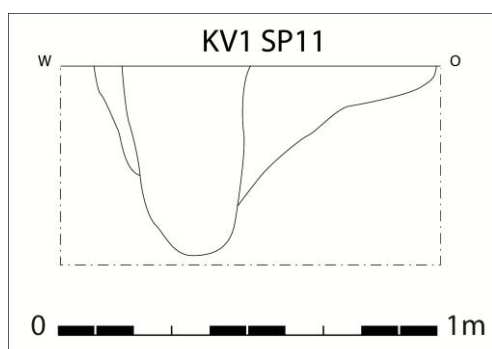
Figuur 20. Coupetekening van spoor KV1-2 (schaal 1/20)

Figuur 21. Vlakopname van spoor KV1-11

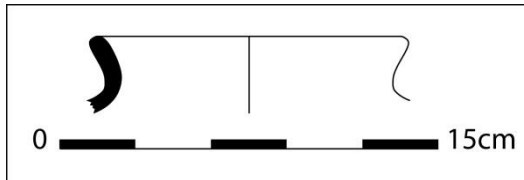

Figuur 22. Coupe op spoor KV1-11

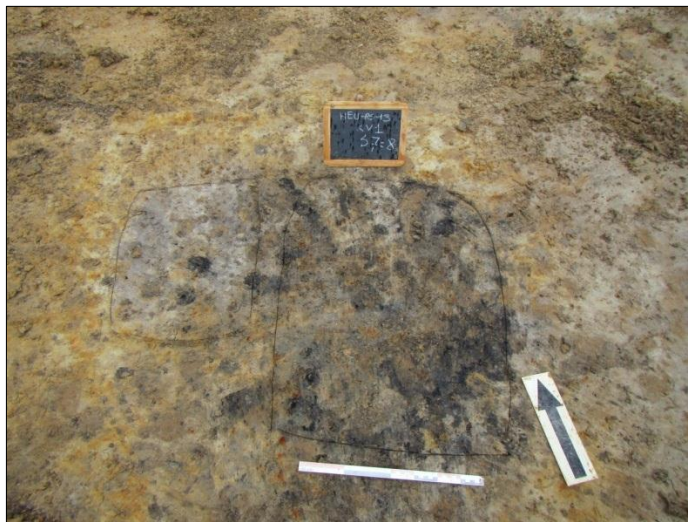
Figuur 23. Coupetekening van spoor KV1-11 (schaal 1/20)

Tijdens het couperen en afwerken van deze paalkuilen werd aardewerk gerecupereerd. Uit spoor KV1-2 werden 20 wandfragmenten handgevormd aardewerk ingezameld. Het couperen en afwerken van spoor 11 leverde 10 fragmenten handgevormd aardewerk op, waaronder 1 randfragment. De gerecupereerde scherven werden gekenmerkt door chamotteverschraling en zijn te plaatsen in de ijzertijd of romeinse periode.

Figuur 24. Profieltekening van het randfragment gerecupereerd uit spoor KV1-11 (schaal 1/3)

Ook de houtskoolconcentratie, spoor KV1-8, werd verder onderzocht. Door de sterke houtskoolaanwezigheid en de afgerond rechthoekige vorm rees het vermoeden dat het een brandrestengraf betrof. Hierop werd beslist het spoor te couperen en integraal in bulk te lichten om zo verder onderzoek mogelijk te maken. De coupe wees uit dat het spoor slechts ondiep bewaard was (maximaal nog 6cm onder het opgravingsvlak) en sterk gebioturbeerd.

Figuur 25. Vlakopname van spoor KV1-7 en KV1-8

Figuur 26. Coupe op spoor KV1-8

Er werd geen verbrand bot waargenomen of enig ander vondstmateriaal gerecupereerd. Dit maakt een interpretatie als crematiegraf eerder twijfelachtig.

3.2.3. SUB-RECENTE EN RECENTE GREPPELS

Verspreid over het terrein werden greppels of greppelsegmenten waargenomen (sporen 1-1, 2-2, 3-1, 4-1, 4-2, 4-3, 5-1, 8-3, 8-5, 12-1, 12-2, 13-1, 14-1, 17-1, 17-2, 18-1, 18-2, 24-2, 24-2, 25-2 en 28-1). Deze kenmerkten zich door een grijsbruin gevlekte, natte en humeuze vulling.

Vooraf in de westelijke sector van het plangebied (sleuf 8, 12, 13 en 14) interfereerden de sleuven regelmatig of soms grotendeels met deze grachten.

Figuur 27. Profielopname in spoor 13-1

Figuur 28. Vlakopname van greppel 14-1

Figuur 29. Vlakopname van spoor 4-3

In één van de grachten (spoor 13-1) werden twee recente glazen flesjes, waarvan 1 met plastic schroefdopje, gerecupereerd bij de aanleg van een profielkolom. Waarschijnlijk gaat het hier om opschuivende perceelsgreppels.

4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

4.1. CONCLUSIES

Groep Huyzentruyt plant de aanleg van een verkaveling op de percelen gelegen aan de Roeselaarsestraat te Heule (Gemeente Kortrijk). Het archeologisch projectbureau Ruben Willaert bvba heeft tussen 4 september en 9 september het 3,2 ha grote terrein geïnventariseerd door middel van proefsleuven.

Doelstelling van het onderzoek was na te gaan of er op de planlocatie archeologische vindplaatsen aanwezig kunnen zijn, die aangetast of vernield kunnen worden naar aanleiding van de geplande uitbreiding.

Bij het proefsleuvenonderzoek zijn verspreid over het gehele plangebied archeologische resten aangetroffen. Het betreft 1 archeologisch relevante sporenconcentratie (paalkuilen en greppelsegmenten) en sub-recente tot recente greppels.

4.2. AANBEVELINGEN

Voor de projectlocatie Heule-Roeselaarsestraat wordt geen aanvullend archeologisch onderzoek aanbevolen. De aangetroffen sporencluster is zeer beperkt in oppervlakte en er is geen mogelijkheid tot uitbreiding. Daarboven zijn ten noorden, oosten en westen geen archeologisch waardevolle sporen aangetroffen. Hierdoor is het meer dan redelijk aan te nemen dat de aangetroffen sporen onderdeel vormen van een meer naar het zuiden te situeren nederzetting.

Een verder onderzoek van deze enkele sporen zou zeer fragmentarische kennis opleveren die geen meerwaarde kan zijn voor het archeologisch inzicht in de regio. Meer dan een indicatie van menselijke aanwezigheid in de ijzertijd of romeinse periode valt uit verder onderzoek niet af te leiden.